

IZVJEŠTAJ SAVJETODAVNOG ODBORA OPŠTINE ŠAMAC O PRAĆENJU STANJA UPRAVLJANJA JAVNIM FINANSIJAMA NA LOKALNOM NIVOU

Uvod

Javne finansije predstavljaju djelatnost lokalne uprave kojoj su na osnovu zakona i drugih propisa povjerene određene funkcije prikupljanja i trošenja finansijskih sredstava radi ostvarenja opšte korisnih društvenih ciljeva. Najvažniji instrument upravljanja javnim finansijama je budžet. Budžetom se određuje iz kojih će se izvora prikupljati budžetski prihodi i na šta će se ti prihodi trošiti.

Angažman građana u praćenju stanja u upravljanju javnim finansijama lokalnih uprava može pomoći da se pruže bolje javne usluge, donose bolje odluke, poveća povjerenje između lokalnih vlasti i građana, poveća odgovornost i transparentnost, spriječe koruptivne prakse i sl.

Primarni fokus praćenja i izvještavanja Savjetodavnih odbora građana (SOG) u okviru Projekta pomoći lokalnoj upravi, kojeg finansira USAID, (USAID LGAA) su pružanje usluga, implementacija strategija razvoja i javne finansije.

U novembru 2023. godine USAID LGAA je za predstavnike partnerskih jedinica lokalne samouprave (JLS) i SOG-ove održao online obuku o građanskom praćenju upravljanja javnim finansijama na lokalnom nivou. Cilj obuke bio je predstaviti okvir i preporučiti poduzimanje niza praktičnih koraka za vršenje funkcije društvenog monitoringa u oblasti upravljanja javnim finansijama na jednostavan i metodološki ispravan način.

S tim u vezi, Savjetodavni odbor građana Opštine Šamac je uz podršku USAID LGAA i partnerskih JLS sačinio ovaj Izvještaj analizirajući podatke sa portala budzet.ba „Provjerite budžet vaše lokalne uprave“ za dvije prioritetne usluge, procjenjujući transparentnost i učešće građana u budžetskom procesu na osnovu javno dostupnih podataka i provodeći online anketu sa građanima o dostupnosti, razumijevanju i njihovoj informisanosti o budžetu lokalne uprave.

Elementi praćenja stanja upravljanja javnim finansijama obrađeni u ovom Izvještaju prikazani su u sljedećoj tabeli.

Br.	Elementi praćenja	Izvori informacija
1.	Transparentnost budžetskog procesa	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave
2.	Mehanizmi učešća građana u procesu budžetiranja	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave
3.	Planiranje, usvajanje i implementacija budžeta i analiza sadržaja budžeta lokalne uprave za dvije prioritetne usluge	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave, portal www.budzet.ba
4.	Mišljenje građana o budžetu lokalne uprave prikupljena putem online ankete	On line anketa distribuirana digitalnim putem

Transparentnost

Dokument budžeta za 2023. i 2024. godinu uključujući i budžet za građane za 2023. godinu su jednostavno dostupni putem web stranice Opštine. Godišnji izvještaj o izvršenju budžeta Opštine Šamac za 2022. godinu je jednostavno dostupan na internet stranici, dok se šestomjesečni izvještaji mogu pronaći u materijalima za sjednice Skupštine, direktno na internet stranici ili putem portala e-citizen. Opština Šamac redovno objavljuje pozive građanima i drugim zainteresovanim stranama za učešće u javnoj raspravi o nacrtu budžeta, kao i izvještaj i ili informacije o rezultatima konsultacija i učešća građana sa naglaskom na statusu pojedinih inicijativa. U oblasti javnih nabavki Opština Šamac na zvaničnoj internet stranici redovno objavljuje planove nabavki i pojedinačne odluke o izboru ponuđača.

Mehanizmi i učešće građana u procesu budžetiranja

Prema uvidima sa zvanične internet stranice Opštine Šamac, pored organizovanja javne rasprave o nacrtu budžeta, u procesu pripreme budžeta redovno se prikupljaju informacije o potrebama građana putem elektronske javne rasprave. Takođe, putem javnih poziva koji se objavljuju na zvaničnoj internet stranici, Opština redovno i uz propisane procedure i kriterije finansira rad i projekte organizacija civilnog društva iz različitih oblasti (kultura, manifestacije i sajmovi, mladi, civilno društvo, ekologija i sl.). Opština Šamac kao i većina jedinica lokalne samouprave ne provodi praksu potpunog participativnog budžetiranja. Participativno budžetiranje je proces kojim građani mogu odrediti na šta će biti potrošen dio budžeta lokalne uprave. Primjena participativnog budžetiranja bi dodatno osnažila motivaciju i učešće građana u procesu budžetiranja.

Planiranje, usvajanje i implementacija budžeta kao i analiza sadržaja budžeta lokalne uprave putem portala www.budzet.ba za dvije prioritetne usluge

Shodno uvidima iz zvanične web stranice Opština Šamac je budžet za 2024. godinu usvojila 15.12.2023. godine, što je u skladu sa budžetskim kalendarom. U 2023. godini Opština Šamac je izvršila jedan rebalans budžeta za 2023. godinu.

Opština Šamac je u saradnji sa USAID LGAA projektom odabrala da radi na unapređenju dvije prioritetne usluge „Prikupljanje, recikliranje, odvoz otpada i deponije“ i „Predškolsko vaspitanje, vrtići“. Imajući u vidu to i podatke o budžetu Opštine Šamac prezentovane na portalu budzet.ba, SOG Šamac izdvaja sljedeće podatke koje se direktno ili posredno odnose na dvije prioritetne usluge:

	Rebalans budžeta za 2023. godinu	Plan za 2024. godinu	2024/2023
Prihodi	12.620.000 KM	14.985.000 KM	+18,74%
Rashodi	12.620.000 KM	14.985.000 KM	+18,74%
Subvencije javnim nefinansijskim subjektima (planirani utrošak)	266.000 KM	144.000 KM	-54,14%
Održavanje zelenih površina (planirani utrošak)	240.000 KM	240.000 KM	0%

Podaci o izvršenju budžeta za 2023. godinu Opštine Šamac bit će dostupni i uneseni u portal budzet.ba u drugom tromjesečju 2024. godine. Shodno tome, planirano je da Savjetodavni odbor građana Opštine Šamac okonča drugi krug monitoringa stanja upravljanja javnim finansijama na

lokalnom nivou sa fokusom na poređenje planskih podataka u odnosu na izvršenje budžeta za 2023. godinu, sredinom 2024. godine.

Budžetski proces – viđenje građana¹

Kao dio procesa monitoringa, Savjetodavni odbor građana Opštine Šamac je tokom januara 2024. godine proveo online anketu (<https://forms.office.com/r/yc3dtSj88w>) sa ciljem da se utvrdi percepcija građana o pitanjima pristupa, razumijevanja, informiranosti o budžetu uprave, kao i njihovog učešća u budžetskom procesu. Poziv za anketu objavljen je putem opštinske internet stranice, a pristigao je 41 odgovor. Rezultati su sljedeći:

Pitanje	Da	Ne	Ne znam
Da li je Budžet vaše lokalne uprave jednostavno dostupan putem zvanične internet stranice uprave?	32 (78%)	1 (2%)	8 (19%)
Da li razumijete sadržaj Budžeta vaše lokalne uprave?	32 (78%)	4 (9%)	5 (12%)
U kojoj mjeri ste zadovoljni informisanjem vaše lokalne uprave o stanju prihoda i rashoda u lokalnom budžetu?	3,76 (1-5)		
Da li ste upoznati sa sadržajem Budžeta za građane koji objavljuje vaša lokalna uprava?	29 (70%)	5 (12%)	7 (17%)
Smatrate li da je Budžet za građane dobar način da se informišete i uključite u proces izrade i praćenja izvršenja budžeta vaše lokalne uprave?	26 (89%)	2 (6%)	1 (3%)
Smatrate li da učestvovanjem u javnoj raspravi građani mogu utjecati da se njihovi prijedlozi uvrste u budžet lokalne uprave?	34 (82%)	5 (12%)	2 (4%)

Građani su dali dosta prijedloga kako bi njihov angažman u budžetskom procesu bio bolji, kao npr. bolja informisanost putem društvenih mreža, letaka i info biltena, bolja informisanost građana o terminima javne rasprave, više sastanaka sa građanima na ovu temu i sl.

Preporuke

Shodno izloženom pregledu stanja upravljanja javnim finansijama u Opštini Šamac, SOG Šamac predlaže sljedeće:

- U pogledu sistemskog pristupa pitanjima transparentnosti, SOG Šamac ukazuje na Standarde proaktivne transparentnosti, koji promoviše Ured koordinatora za reformu javne uprave (Standardi – Ured koordinatora za reformu javne uprave parco.gov.ba).
- U saradnji sa USAID LGAA Opština Šamac je pripremila i promovisala Infografiku budžeta kao sredstvo za veću informisanost i promociju učešća građana u procesu budžetiranja. Poželjno je da se takva praksa nastavi i u narednim kalendarskim godinama.
- Intenzivnije korištenje zvanične internet stranice i društvenih mreža Opštine, kao i portala e-Citizen za informisanje građana i javnosti o javnim raspravama, te plasiranje povratnih informacija građanima o rezultatima javne rasprave.
- Participativno budžetiranje je proces u okviru kojeg građani mogu odrediti na šta će biti potrošen dio budžeta lokalne uprave, uz prethodno jasno utvrđene kriterije. Primjena participativnog budžetiranja bi dodatno osnažila motivaciju i učešće građana u procesu budžetiranja. Više info o načinima primjene participativnog budžetiranja može se naći na [01Dodatak A5_web.pdf \(iom.int\)](#)

¹ Više detalja o rezultatima ankete i percepciji građana dostavljamo u prilogu izvještaja.